NHS

Cancer Screening Programmes

CERVICAL SCREENING — Kurdish (Sorani)

The Facts

تاڤیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ — کوردی

راستییەکان

تاڤیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ چییە ؟

- تاڤیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ تاڤیکردنەوەیەك بۆ ناسینی نەخۆشیی شێرپەنجەی ئەندامی زاوزێ نیە . تاڤیکردنەوەیەکە بۆ هەڵسەنگاندنی ئاستی تەندروستی میتکە ، کە لە ژێرەوەی بنزگ هەڵکەوتوە (زۆر جار پێی دەگوترێت ملی بنزگ).
- ئەنجامی ئەم تاڤیکردنەوەیە بۆ زۆربەی ژنان ئەوە نیشان دەدات کە هەموو شتێك ئاساییە .
- بەلام بۆ یەك لەسەر 10 ژن، تاڤیکردنەوەکە چەند گۆڕانکارییەك لە وردیلەکانی لەش پیشان دەدات کە لەوانەیە بەهۆی چەند شتێکەوە هاتبنە ئاراوە .
- زۆربەی ئەم گۆڕانکاریانە نابنە هۆی تووش بوون بە نەخۆشیی شێرپەنجەی ئەندامی زاوزێی ژن.

بۆچی پێویستە تاڤیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ ئەنجام بدەم؟

زۆر جار دەکرێت پێش بە تووش بوون بە نەخۆشی شێرپەنجەی ئەندامی زاوزێ بگیرێت. نیشانەکانی نەخۆشی لەوانەیە لە قۆناغەکانی سەرەتاییدا خۆیان بنوێنن و هەر بۆیەش دەکرێت پێشی پێ بگیرێت تەنانەت بەر لەوەی دەستی پێکردبێت.

هەموو ساڵێك نزیکەی 900 ژن بەهۆی نەخۆشی شێرپەنجەی ئەندامی زاوزێ لە بریتانیا دەمرن. بەلام زۆربەی ئەوانەی تووشی ئەم نەخۆشییە دەبن تاڤیکردنەوەیان بەشێوەیەکی رێکوپێك ئەنجام نەداوە . ئامادە نەبوون لە تاڤیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ یەکێکە لە گەورەترینی ئەو مەترسیانەی کەوا دەبێتە هۆی تووش بوون بە نەخۆشیی شێرپەنجەی ئەندامی زاوزێ.

زانایانی پسپۆڕ لە بواری لێکۆڵینەوە دەربارەی نەخۆشی شێرپەنجە مەزندە دەکەن کە لە سایەی تاڤیکردنەوەی ئەندامی زاوزێدا هەموو ساڵێك نزیکەی 4،500 کەس لە مردن رزگاریان دەبێت.

ئایا پێویستە هەموو ژنێك تاڤیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ ئەنجام بدات؟

ئێمە ئەم تاڤیکردنەوەیە پێشکەش بە هەموو ژنانی تەمەن نێوان 25 و 64 ساڵ دەکەین بەلام نەخۆشیی شێرپەنجە زیاتر لەناو ئەم کەسانەدا باوە :

- ئەگەر جگەرە بکێشیت؛
- سەرەتا لە تەمەنێکی کەمدا سێکست کردبێت؛
- لەگەڵ چەندین کەسدا سێکست کردبێت یاخود لەگەڵ کەسێکدا سێکست کردبێت کە لەگەڵ چەند کەسی تردا سێکسی کردوە ؛
- دەرمانێك وەربگریت کە پاراستنی لەش لەناو بەرێت (بۆ وێنە ، لە پاش تەورمە کردنی ئەندامێکی لەش) .

ئەگەر تاڤیکردنەوەی مۆنۆپۆزت ئەنجام داوە، هێشتا پێویستە تاڤیکردنەوەیەك ئەنجام بدەیت بۆ ئەوەی بزانرێت کە میتکەت تەندروستە . ئەگەر یەکێك لەمانەت ئەنجام داوە پرس بە دکتۆرەکەت بکە :

- نەشتەرگەرییەکی ئەندامی زاوزێت ئەنجام داوە ؛
- تەمەنت لە 65 ساڵ زیاترە ؛
- هەرگیز لەگەڵ پیاوێکدا سێکست نەکردوە؛ یان
- بەتەواوی لێت رون نیە کە ئایا پێویستە تاڤیکردنەوە ئەنجام بدەیت یان نا.

پرۆگرامی NHS بۆ تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ چییە؟

ئەم پرۆگرامە ئەوە مسۆگەر دەکات ئەگەر تەمەنت لە نێوان 25 ساڵ و 64 ساڵ دابێت، ئەوا بە شێوەیەکی ئۆتۆماتیکی بۆ ئەنجامدانی تاقیکردنەوەیەك بانگ دەکرێیت. ئێمە ناوی تۆ لە تۆماری دکتۆری خۆت وەردەگرین. هەر بۆیەش گرنگە کە دکتۆرەکەت هەمیشە ناو و ناونیشانی تەواوی تۆی هەبێت.

لە پاش ئەنجامدانی یەکەم تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ، لە نێوان تەمەنی 25 و 49 ساڵیدا هەموو سێ ساڵ جارێك داوەتنامەیەك وەردەگریت. لە نێوان تەمەنی 50 و 64 ساڵیدا هەموو پێنج ساڵ جارێك بانگهێشتن دەکرێیت.

کێ تاقیکردنەوەکەم بەڕێوە دەبات؟

دکتۆر یان برینپێچێك تاقیکردنەوەکەت بەڕێوە دەبات. ئەگەر دەتەوێت دکتۆر یان برینپێچێکی ژن تاقیکردنەوەکەت بۆ ئەنجام بدات، یاخود دەتەوێت کەسێکت لەگەڵ بێت، تکایە لە کاتی دیاریکردنی کاتی چاوپێکەوتندا ئەمە داوا بکە.

ئایا پێویستە جلکەکانم لەبەرخۆم دابکەنم؟

ئێمە داوات لێدەکەین جلکەکانت لە ناوقەدبەرەژێرەوە لەبەر خۆت دابکەنیت، بەڵام ئەگەر تەنوورە (دامەن)ت لەبەر دابێت ئەوا پێویست ناکات لەبەر خۆتی داکەنیت.

لە کاتی ئەنجامدانی تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێدا چی ڕوو دەدات؟

دکتۆر یان برینپێچێك داوات لێدەکات لەسەر قەرەوێلەیەکی بچووك درێژ بیت. ناوبراو دواتر زۆر بە ئەسپایی ئامرازێك بە ناوی سپێکولوم دەخەنە ناو ئەندامی زاوزێت بۆ ئەوەی لەبەر یەکی جیا بکەنەوە.

دواتر بە ئامرازێکی بچووك کە وەکو چەمچە یان فرچەیەکی بچووك دەچێت چەند وردیلەیەکی لەش لە میتکە وەردەگرن. لە پاش ئەوە ئەم وریدیلانە دەخەنە سەر سینییەك یان شووشەیەکی بچووك کە ماکێکی ئاوەکی تایبەتی تێدایە، و وردیلەکان دەنێرن بۆ ئەوەی لە ژێر میکرۆسکۆپ سەیر بکرێن. تاقیکردنەوەکە تەنیا چەند دەقیقەیەك دەخایەنێت.

ئایا ئازاری هەیە؟

لەوانەیە هەست بە ئازار یان شتێکی ناخۆشی کەم بکەیت. هەوڵ بدە پشوو بدەیت، بە ئەسپایی هەناسەی قووڵ هەڵکێشە چونکە ئەگەر لەشی خۆت گرژ بکەیت تاقیکردنەوەکە لەوانەیە ئازاری زیاتر بێت. ئەگەر تاقیکردنەوەکە ئازاری هەبێت دەست بەجێ دکتۆرەکەت ئاگادار بکە بۆ ئەوەی ئێش و ئازارەکە کەم بکەنەوە.

ئایا هیچ شتێك هەیە کە پێویستە بەر لە تاقیکردنەوەکە ئەنجامی بدەم؟

لە کاتی بێ نوێژی (عادەبوون)تدا ناتوانی تاقیکردنەوە ئەنجام بدەیت کەواتە بەر یان لە پاش کاتی بێ نوێژیت کاتێکی چاوپێکەوتن دیاری بکە. باشترین کات ناوەڕاستی سایکلی مانگانەتە.

ئایا دەتوانم پێش تاقیکردنەوەکە سێکس بکەم؟

ئەگەر لە کاتی سێکس کردندا سپێرمیسید، هۆیەکی پێشگرتن لە دووگیان بوون یان مەڵحەمێکی تایبەت بەکار دێنی، ئەوا نابێت بەر لە 24 سەعات پێش تاقیکردنەوەکە ئەمانە بەکار بێنی چونکە لەوانەیە ماکی کیمیاییان تێدابێت و کاردانەوەیان لەسەر تاقیکردنەوەکە هەبێت.

ئەنجامی تاقیکردنەوەکانم کەی وەردەگرمەوە؟

کاتێك تاقیکردنەوەکە ئەنجام دەدەیت، دکتۆر یان برینپێچەکە لە چۆنیەتی و شوێن و کاتی وەرگرتنی ئەنجامی تاقیکردنەوەکەت ئاگادارت دەکات. لەوە دڵنیابە بەر لەوەی لە یەکەی تاقیکردنەوە دەردەچیت ئەم زانیاریانە وەردەگریت.

تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ تا چ ڕادەیەك جێی بڕواپێکردن و متمانەیە؟

ناسینەوەی خێرا و چارەسەرکردن دەتوانێ پێش بە 75٪ ی شێرپەنجە پەرەئەستێنەکان بگرێت، بەڵام وەکو هەموو تاقیکردنەوەیەکی تر بە تەواوەتی بێ عەیب و ئیراد نیە. ئەم تاقیکردنەوەیە لەوانەیە هەموو جارێك ئەو وردیلانە بخاتە روو کە دەبنە هۆی نەخۆشی شێرپەنجە.

وردیلە نائاساییەکانی ئەندامی زاوزێت لەوانەیە لەبەر ئەم هۆیانەوە نەبینرێن:

- جارجار لەوانەیە جیاوازییەکی ئەوتۆیان لەگەڵ وردیلە ئاساییەکان نەبێت؛
- لەوانەیە ژمارەیەکی زۆر کەم وردیلەی نائاسایی بە چاو ببنرێن؛ یان
- ئەو کەسەی واسەیری وردیلەکانت دەکات لەوانەیە نەخۆشییەکە نەبینێت (ئەمە جارجار روو دەدات و کاری بە رادەی ئەزموونی دکتۆر یان برینپێچەکە نیە).

لەوانەیە یەك لەسەر 10 تاقیکردنەوە دووبارە ئەنجام بدرێتەوە چونکە :

- لەوانەیە تەشەنەکردنێکت هەبێت کە پێویستی بە چارەسەرکردن هەبێت پێش ئەوەی تاقیکردنەوەیەکی گونجاو ئەنجام بدرێت؛
- وردیلەکانی میتکە لەوانەیە بەهۆی خوێن یان تراوی ناولەش داپۆشرابن؛
- لە یەکەم تاقیکردنەوەدا لەوانەیە ژمارەی وردیلەکانی وەرگیراو ئەوەندە نەبووبێت کە هەڵسەنگاندنێکی راست و دروست بدەن بەدەستەوە ؛
- نمونەی لەشت لەوانەیە بە شێوەیەکی گونجاو و رێکوپێك ئامادە کرابێت؛ یان
- سلایدەکە لەوانەیە شکابووبێت.

ئەگەر هەر جۆرە نیشانەیەکی نائاساییت لێ بەدەر کەوت،
بۆ وێنە لە پاش سێکس یان لەنێوان دوو کاتی بێ نوێژیدا خوێنت لەبەر بچێت،
ئەوا پێویستە چاوت بە دکتۆری خۆت بکەوێت.

واتای ئەوە چیە کە بانگ دەکرێمەوە؟

تەنیا لە حاڵەتی زۆر دەگمەندا بانگ کردنەوە بەو واتایەیە کە نەخۆشی شێرپەنجەت هەیە . لەوانەشە تەنیا بەو واتایە بێت کە نمونەی وەرگیراو لەناو لەشت بە روونی دیار نیە و پێویستە جارێکی تر تاقیکردنەوەکە ئەنجام بدەیت. ئەمە پێی دەگوترێت 'تاقیکردنەوەیەك کە جێی رەزامەندی نەبێت'.

لەلایەکی ترەوە ئەنجامی تاقیکردنەوەکەت دەتوانێ پیشان بدات کە هەندێك گۆرانکاریی بچووك لە وردیلەکانی میتکە هاتوونەتە ئاراوە . ئەگەر گۆڕانیی زۆر نائاسایی (وەکو دیسکاریۆسیس) بەرچاو بکەون، تۆ تووشی ئەو شتە دەبیت کە پێی دەگوترێت 'ئەنجامێکی نائاسایی'. ئەمە نەخۆشی شێرپەنجە نیە . بەڵام جارجار لە پاش توێژینەوەیەکی زیاتر لەسەر ئەنجامێکی نائاسایی، نەخۆشی شێرپەنجە خۆی دەنوێنێ. بۆ وەرگرتنی زانیاریی زیاتر سەبارەت بە واتای ئەنجامی نائاسایی، دەتوانی نامیلکەی ئێمە سەبارەت بە پرۆگرامی تاقیکردنەوەی نەخۆشی شێرپەنجە بەناوی 'واتای ئەنجامە نائاساییەکانت چیە'.

ئایا دەکرێت هیچ شتێك دەربارەی گۆڕانکارییە نائاساییەکانەوە بکرێت؟

بەڵێ. دکتۆر یان برینپێچەکەت ئەو شتانەت بۆ روون دەکەنەوە کە پێویستە ئەنجام بدرێن. ئەوان لەوانەیە داوات لێ بکەن جارێکی تر سەریان لێ بدەیتەوە بۆ ئەوەی تاقیکردنەوەیەکی زیاتر ئەنجام بدەیت چونکە وردیلە نائاساییەکان لەوانەیە خۆبەخۆ بگەڕێنەوە سەر باری ئاسایی خۆیان.

بەڵام ئەوان لەوانەیە داوات لێ بکەن بچیتە نەخۆشخانە بۆ ئەوەی توێژینەوەیەکی زیاتر بەناوی 'کۆلپۆسپۆکی' ئەنجام بدەیت.

بۆ وەرگرتنی زانیاریی زیاتر سەبارەت بە کۆلپۆسکۆپی، دەتوانی نامیلکەی ئێمە سەبارەت بە پرۆگرامی تاقیکردنەوەی نەخۆشی شێرپەنجە بەناوی 'تاقیکردنەوەی کۆلپۆسکۆپی' بخوێنیەوە .

ئەگەر پێویست بە چارەسەرکردن هەبێت، ئەمە پرۆسەیەکی بچووکە کە زۆر جار لە عیادەیەکی ئاسایی ئەنجام دەدرێت. ئەمەش بەو واتایەیە کە پێویست ناکات شەو لە عیادە بمێنیتەوە .

ئایا تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ پێش بە نەخۆشی شێرپەنجەی ئەندامی زاوزێ دەگرێت؟

باشترین ڕێگا بۆ پێشگرتن لە نەخۆشی شێرپەنجە بریتییە لە ئەنجامدانی تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ بەشێوەیەکی ڕێکوپێك چونکە هەموو گۆڕانکارییەك لە قۆناغەکانی سەرەتاییدا پیشان دەدات. ناسینەوەی خێرا و چارەسەرکردن دەتوانێ لە 75٪ ی حاڵەتەکاندا پێش بە پەرەسەندنی نەخۆشیی شێرپەنجە بگرێت.

دوای ئەوەی سەیری وردیلەی ئەندامی زاوزێم کرا چی بەسەر دێت؟

ئەو تاقیگەیەی واسەیری وردیلەکانی ناو لەشت دەکات بەلانی کەم بۆ ماوەی 10 ساڵ رایان دەگرێت. ئەوان ئەوسا دەتوانن تازەترین ئەنجامی تاقیکردنەوەت لەگەڵ ئەوانەی واپێشار ئەنجامت داون بەراود بکەن. ئەمەش بۆ ئەوەی لەوە دڵنیابین کە هەموو ئەو چارەسەریانە وەردەگریت کە لەوانەیە پێویستیت پێیان هەبێت. ئەوان لەوانەیە چاو بەسەر هەموو تۆمارەکانی تاقیکردنەوەکان بگێڕنەوە ئەمەش وەکو بەشێك لە ئاواتی ئێمە بۆ پێشکەشکردنی خزمەتگوزارییەکی هەرەباش و بەرز کردنی ئاستی زانست و ئەزموونی ستافی پسپۆر. ئەمەش بەو واتایە یە کە ئەو ستافەی وا لە بەشێکی تری خزمەتگوزاری تەندروستی کار دەکەن پێویستیان بەوە هەیە چاویان بە تۆمارەکانی تۆ بکەوێت.

کاتێك هەڵسەنگاندنێك پیشان دەدات کەوا پێویست بوە بەشێوەیەکی تر ئاگاداریت لێ بکرایە، ئێمە پێوەندیت پێوە دەکەین. ئێمە زانیارییەکی زیاترت سەبارەت بە هەڵسەنگاندنی کەیسەکەت پێ دەدەین بەمەرجێك ئەگەر خۆت بتەوێت. بۆ وەرگرتنی زانیاریی زیاتر سەبارەت بەو تۆمارانەی لەلای خۆمان رایان دەگرین، دەتوانی بەم ژمارەیە **0845 4647** پێوەندی بە **NHS Direct** وە بکەیت.

کورتەی باس

بۆ ئەوەی یارمەتیت بدەین بڕیار بدەیت کە ئایا بۆ تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ بچیت یان نەچیت، ئێمە لەخوارەوە لایەنە بەسوودەکان و ئاستەنگەکانی تاقیکردنەوەی نەخۆشی شێرپەنجەی ئەندامی زاوزێت بۆ شی دەکەینەوە:

- تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ ئاستی مەترسی تووش بوون بە نەخۆشیی شێرپەنجەی ئەندامی زاوزێ کەم دەکاتەوە.
- بەهۆی تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ، ئێستاکە نەخۆشیی شێرپەنجەی ئەندامی زاوزێ لەچاو ساڵەکانی رابردوودا نەخۆشییەکی کەمتر باو و بەربڵاوە.
- لەچاو ساڵەکانی 1980 دا ژمارەی ئەو کەسانەی وا دوچاری نەخۆشی شێرپەنجەی ئەندامی زاوزێ بوون نیوە بووە، ئەمەش بەهۆی ئەوەی کە ژمارەیەکی زیاتر لە ئافرەتان بەشێوەیەکی ڕێکوپێکتر تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ ئەنجام دەدەن.
- لە یەك لەسەر 10 تاقیکردنەوەدا وردیلەکانی لەش بەباشی لەژێر میکرۆسکۆپ نابینرێن و پێویستە جارێکی تر تاقیکردنەوەکە ئەنجام بدرێتەوە.
- تاقیکردنەوەکە دەتوانێ هەندێك شتی نائاسایی لە وردیلەکانی میتکە پیشان بدات کە لەوانەیە خۆبەخۆ پاك ببنەوە، و ئەگەر ئافرەتان تاقیکردنەوە ئەنجام نەدەن هەرگیز لە بوونی ئەو وردیلە نائاساییانە ئاگادار نەدەبوون. هەتا ئێستا بەتەواوی روون نەبۆتەوە کە ئایا کام وردیلەی نائاسایی دەبنە هۆی نەخۆشیی شێرپەنجە و کامەیان بێ مەترسین. لەگەڵ دۆزینەوەی وردیلەیەکی نائاسایی بچووکدا ئافرەتان تووشی نیگەرانی دەبن.
- تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ هەموو لایەنێکی نائاسایی لەناو میتکە پیشان نادات.
- ئەنجامدانی تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ بەشێوەیەکی ڕێکوپێك دەتوانێ پێش بە پەرەسەندنی نزیکەی 75٪ ی حاڵەتەکانی نەخۆشی شێرپەنجە بگرێت، بەڵام لە هەموو حاڵەتێکدا پێش بەو نەخۆشییە ناگرێت.
- هەندێك ژن تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێیان بەلاوە کارێکی هاسان نیە.
- توێژینەوەکان پیشان دەدەن کە هەموو ساڵێك تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ ژیانی نزیکەی 4،500 ژن لەم وڵاتە لە مردن دەپارێزێت.

زانیاریی زیاتر و پشتگیری

ئەگەر هەر جۆرە پرسیارێکت دەربارەی ئەم خزمەتگوزارییەوە هەیە. دەتوانی:

- لە دکتۆری خۆت بپرسیت؛
- پێوەندی بە نووسینگەی خۆجێیی تاقیکردنەوە بکەیت؛
- بەم ناونیشانە سەیری ماڵپەڕی پرۆگرامی تاقیکردنەوەی نەخۆشی شێرپەنجە بکەیت www.cancerscreening.nhs.uk؛ یان
- بەم ناونیشانە www.nhsdirect.nhs.uk سەیری ماڵپەڕی NHS Direct بکەیت

بڵاوکراوەی بەڕێوەبەرایەتی تەندروستی بەهاوکاری پرۆگرامەکانی تاقیکردنەوەی شێرپەنجەی NHS، و بە ئامۆژگاری و پشتگیریی دەستەی لێکۆڵینەوەی پەروەردەی چارەسەریی سەرەتایی توێژینەوەی نەخۆشی شێرپەنجە لە بریتانیا.

CANCER RESEARCH UK

© مافی لە چاپدانەوەی شاهانە 2006

بەرهەمهێنراو لەلایەن COI بۆ بەڕێوەبەرایەتی تەندروستی
دوامین تازەکردنەوە 2006

دەقی ئەم بەڵگەنامەیە دەکرێت بەبێ وەرگرتنی مۆڵەتی رەسمی یان دانی هەقی چاپکردنەوەی بۆ سوودی کارمەندانی تەندروستی کەڵکی لێوەربگیرێت.

ئەگەر پێویستیت بە کۆپیی زیاتری ئەم نامیلکەیە هەیە ئاماژە بەم کۆدە بکە **272855/Cervical Screening** و پێوەندی بکە بە:

DH Publications Orderline
تەلەفۆن: 08701 555 455
فاکس: 01623 724 524
ئیمێل: dh@prolog.uk.com

272855/ تاقیکردنەوەی ئەندامی زاوزێ هەروەها ئەگەر داوا بکرێت دەکرێ بەشێوەی برایل، بەدەنگ یان بە چاپی پیتی گەورە دەستەبەر بکرێت.

وەرگێڕاویی ئەم بەڵگەنامەیە بە زمانەکاتی تر لەم ناونیشانە دەست دەکەون:
www.cancerscreening.nhs.uk/cervical/publications/in-04.html